

3100

Fost-am Tânăr, Tânărut,
La multe fete drăguț
Și de când îmbătrânesc
La nime nu trebuesc.
De la Nicolae Ungur a Manci, 20 ani,
Coaș, 1925

3101

Asară fusei în sat
La nevastă cu bărbat
Și-am venit cu capu spart.
Bine-o făcut că mi-o dat
C-acolo n-am fost chemat.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3102

Foaie verde mătrăgună
Amu lumea nu e bună
Că s-o stricat tare rău:
Bătută-i de Dumnezeu.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3103

Unde-s eu și cu fărtatu
Nu ne temem de tăt satu,
C-om pune spate cu spate
Și om bate două sate
Și din Culcea jumătate.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3104

Frunză verde ca nalba
Mult îmi zice măicuța
Să las sara ulița
Și pe mândra, săracă.
Ulița n-o pot lăsa,
Nici pe mândruliuța mea,
N-o pot lăsa niciodată
Și dacă mama mă bate.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3105

Și-aseară am fost la clacă
Ș-o fost gata să mă bată
Cela cu centura lată -
Bată-l amaru să-l bată.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3106

Foaic verde foi de fag
De ce, lelc, nu ți-s drag -
N-am io casă și n-am masă.

Cămeșa ciumii

Îmi povestea mămuca și că ei i-o spus moașa, mama mămuchii, că, mai demult, umbla pe sate Ciuma. Și acolo unde intra, multă jale aducea. Ca să nu se apropie Ciuma de sat, trebuia șapte văduve, cu șapte fete fecioare, de dimineață până seara, să melițe în, să facă fuior, să-l toarcă, să pună teară, să țeasă pânză, apoi, din ea, să coasă o cămașă pentru Ciumă și seara să o ducă la marginea satului, să o așeze pe un ciung de molid ca Ciuma să o ia și să nu mai vină în sat.

De la Maria Peter, Săcel, 1975

Andrei Fărcaș: Colindători din Tara Chioarului la Festivalul Datimilor de Iarnă, Sighet, 1982.

Legende, povestiri, pătanii, întâmplări

Colecția AUGUSTIN MICU

Fata de uriaș

Pe vremuri, când au trăit urieșii, se zice că fata unui uriaș, plimbându-se prin pădure, a ajuns într-o poiană. Acolo a văzut arând un om mic, cu niște boi, iar înaintea lor era femeia omului.

Fata s-a gândit că ce bine s-ar juca ea cu oamenii aceia aşa mici și cu vitele lor. S-o dus la ei, o prins cu o mână de surț și l-o întins, iar cu cealaltă mână o prins boii cu plug cu tot și i-o pus în surț, apoi o prins pe om și pe femeie și i-o pus și pe ei în surț. S-o dus acasă și i-o arătat urieșului ce jucării și-o aflat.

Tatăl fetei i-o spus să-i ducă înapoi, la locul de unde i-a luat și să-i lase acolo. I-o mai zis fetei că acești oameni mici de-amu înainte ei vor moșteni pământul (De la Gheorghe Goja, 92 ani, 1987, Cicârlău).

Oase de urieși

Când o săpat la fundația bisericii din țintirim, în Căliman, oamenii o găsit în pământ oase de urieși (De la Illeana Pop, 60 ani, 1987, Cicârlău).

Marț Sara

Marț Sara era o femeie hâdă, foarte mare, sărea la oameni în cărcă ori mergea alături de ei, le ieșea în cale și-i speria.

Era cu haină albă, lungă, cu pantaloni negri, avea păr mare și despletit. Casa ei era în pădure, într-o stâncă de piatră, pe Secătură. Acolo stătea ziua, iar noaptea mergea să sperie oamenii (De la Luiza Vancea, 72 ani, 1984, Cicârlău).

Bătrânul și Marț Sara

Mai demult, trăiau la marginea satului doi bătrâni. Într-o noapte de marți, bărbatul a venit acasă de la lucru și s-o pus pe prismă să se desculțe. Femeia o mers în grajd să mulgă vaca.

Pe când o venit femeia cu donița cu laptele, bărbatul nu era nicăieri, doar o optincă i-o rămas pe prismă. Femeia l-o strigat și l-o căutat peste tot, dar nu l-o găsit.

Dimineața, femeia o ieșit afară din casă și l-o văzut pe bărbat tot spărtecat și sdrobit. El i-o povestit femeii c-o venit Marț Sara, pe când se desculța și i-o zis să margă după ea. El n-o putut să facă nimic, s-o dus după ea pân toate hârtoapele și pân stini și că de amu poate c-a muri. Și nu după multe zile omul a murit. (De la Leontina Vancea, 74 ani, 1987, Cicârlău).

Am văzut-o pe Marț Sara

Când am șezut pe hotarul Tăuțului, la Aghisteniș, am văzut-o de mai multe ori pe Marț Sara, care era cât un copac de mare și era toată acoperită cu un păr lung, peste 1 metru, și umbla în noaptea de marți sara, cam între miezu-nopții și unu noaptea.

Într-o noapte am auzit lanțurile de la vaci țurgălind și am crezut că s-o dezlegat și am vrut să ies să le prind. Dar bărbatu nu m-o lăsat, zicându-mi să stau să margă el o dată să vadă la grajd.

Vacile erau în grajd. Eu m-am speriat tare auzind lanțurile îndepărțându-se. Și bărbatu le-o auzit și mi-o zis:
- Vezi, dacă te lăsam să te duci, te ducea Marț Sara cine știe pe unde!

(De la Leontina Vancea, 74 ani, 1987, Cicârlău).

Păstorul Nopții

Mama mea mi-o povestit cum s-o-ntâmplat la moară la Ardușat când o mers să facă oloi. O mers de sara și o rămas acolo la moară până dimineața. În moară se aflau mai mulți oameni de pe sate și au dormit care pe unde au putut. La miezu-nopții o început să pornească singură moara și oloinița. Oamenii s-au speriat și-o trezit pe morar ca să vadă ce-i. Moraru o râs și le-o spus să se liniștească, că numa o oră umblă moara și oloinița, pornite de Păstorul Nopții (De la Reghina Tâmaș, 57 ani, 1987, Merișor).

Femeia și Ursitoarele

Într-o sară au venit Ursitoarele la fereastra unei case unde femeia trebuia să nască. Ele au ursit copilului care se va naște că va muri în fântână.

Părinții au făcut capac la fântână și l-au zăvorit. Ei l-au supravegheat pe copil până o crescut mare, să nu i se întâmpile ceva. Într-o zi au mers la lucru pe câmp și l-au lăsat singur acasă, socotind că de-acumă a scăpat de prevestirea Ursitoarelor. Pe când s-o întors, seara, l-o găsit mort în fântână (De la Floare Cotoz, 67 ani, 1987, Cicârlău).

N-am io barbă și mustață?
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3107

Nu îmi trebe nici cuțit
Numa paru ascuțit
Și-ntuneric cât de cât.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3108

Frunză verde romoniță
Am avut o mândruliță
Frumoasă ca și o floare,
Ca și luna când răsare.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3109

Fecioru, până-i fecior,
Umblă-i mintea pe suscior,
Da' apoi dacă se-nsoară
Mintea de pe sus coboară.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3110

Uite-o, uite-o, bate-o Doamne,
Cum joacă moartă de foame,
Cu cismele tropotind,
Cu ochiul badii făcând.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3111

Mândra mea-i de neam Bălan,
Are-o haină și-un vigan
Și-o rochie de barșon -
Așteaptă s-o ieie-un domn.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3112

Unde-aud nume Ion,
Nici mi-i sete, nici mi-i somn;
Unde-aud nume Gheorghică
Stau în loc, nu zic nimnică.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3113

Așe zîc mândrile mele
Ce-oi avé să beu cu ele
Ș-apoi să mă uit la stele.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3114

Bosâioc bociulios
Drăguțu mi-i mânișos,
Nu mă uit de-a lui mânie,
Las' să fie, -n sărăcie -
Dragostea nu-i pe vecie.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3115

Fata popii, Mărișca,
Moaie haine sămbăta
Și le lă dumineca
Să se poată mărita
Cum îi place la mă-sa.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3116

Mă-nsurai să iau muiere,
Mă lăcomii la avere,
Vai de mama mamii mele -
Oi rămâne fără ptele,
Acre mi-s zilele mele.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

3117

U-iu-iu, be-o-aș rachiū
Ș-aș mâncă colac de grâu
Ș-aș iubi pe cine știu -
Pe mândra de peste râu.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș,
1925

Soldatul și Ursitoarea

Pe vremea când nu era tren, un soldat venea pe jos în permisie. Venind noaptea, s-o cerut de mas la o casă. În noaptea aceea femeia din casă o născut. La fereastră o venit Ursitoarea și i-o spus soldatului că atunci se va însura când va lua pe fata care s-o născut. Când dormeau toți din casă, soldatul s-o trezit și o luat fetița, o ieșit cu ea afară și o înfipt-o într-un par, apoi o plecat. Dimineața s-o sculat părintii fetiței, o văzut că soldatul o dispărut, dar și fetița. Au găsit-o în vârfu parului, nu era încă moartă. Au dus-o în casă, au oblojito și au vindecat-o. Când o fost mare s-o căsătorit. După căsătorie, bărbatul o întrebat-o de unde are semnul pe corp. Fata i-o povestit ce o pătit când era mică. Atunci soțul o tresărit, s-o speriat și și-o dat seama că el a înfipt-o în par când venea în permisie din armată. Atunci o văzut că s-o adeverit ce-o zis Ursitoarea (De la Maria Baltoș, 64 ani, 1987, Cicârlău).

Strigoii sub formă de luminițe

Într-o zi, gazda lui Ștol s-o dus să puște iepuri pe câmp. După ce o umblat tot hotarul, reușind să-mpuște 4-5 iepuri, l-o apucat noaptea și s-o-ntors spre casă. Când o fost pe lângă dealul Citerii o văzut sub hiju Zetii niște luminițe care jucau mereu. S-o oprit și, dându-și seama că sunt strigoi, s-o spăriet și o luat-o la fugă până acasă. Pe drum și-o pierdut iepurii. Ajuns acasă abia mai putea să răsuflă. Cu greu o reușit să povestească nevestei ce-o pătit și s-o jurat că n-a mai umbla noaptea pe hotar (De la Gheorghe Goja, 92 ani, 1987, Cicârlău).

Strigoiul

Cu vreo 20 de ani în urmă, stateam în chirie la familia Apati Petru din Hrip, județul Satu Mare. Acesta mi-o povestit că el și cu nepotul său o rămas peste noapte cu caii la păscut. O adormit cu capul pe mejdă. La miezul nopții o fost trezit de o persoană foarte înaltă ca un urieș și i-o zis:

- De ce te culci în drumu meu, prietene?

Speriat, o sărit în picioare. Strigoiul i-o zis:

- Să nu te mai pui în calea mea că o să ţi se întâmpile un mare rău!

Și cu asta o dispărut (De la Gheorghe Goja, 92 ani, 1987, Cicârlău).

Luminițe jucând

Când vezi luminițe jucând, trebuie să ai bani la tine și să le zici:

- Spor la danț!

Dacă ele îți răspund și zic:

- Să ai spor la bani!, atunci ai bani tot timpul, nu trec (De la Mariana Pop, 33 ani, 1988, Cicârlău).

Luminițele de la moară

Sara, târziu, un om se-ntorcea de la moară. Pe drum o văzut niște luminițe jucând, care erau strigoi. El le-o zis:

- Să aveți spor la danț!

Ele i-o răspuns:

- Să ai spor la fărină! Da' să nu spui la nime, că, dacă-i spune, i muri.

**Laudă-te, gură,
Că de nu te spărtec.**

Femeia omului l-o tot întrebă că ce-o făcut de nu se mai ciuntă fărina. El i-o zis:

- Dacă ţ-o spune, oi şi muri!

Femeia nu l-o crezut și l-o tot ispitit. Omul și-o făcut copărșeu, s-o aşezat în el și i-o povestit la femeie ce s-o întâmplat pe drum când o venit de la moară. După ce o terminat de povestit o și murit (De la Leontina Vancea, 74 ani, 1987, Cicârlău).

Locu Dracului

Când eram de vreo 16-17 ani, veneam de la lucru cu caru cu boi, noaptea târziu. Urcând pe ulicioara de Su(b) Coaste, în dreptu căsii lui Robaș Ioan, unde trecea izvorul de la Ciorgău peste drum, am observat un cățel mic, negru, care a trecut pe su car. Atunci boii s-o oprit și n-o putut mere mai departe, da' nici eu, deși eram cam la 100 de metri de casă.

Când o cântat cocoșii, atunci am putut porni boii și am intrat cu caru acasă. Mama m-o întrebă că ce-am făcut atâtă vreme, unde am șezut până la ora aceia. I-am povestit, da' n-o crezut. Când o povestit și alți oameni c-o pățit la fel, abia atunci m-o crezut mama și o zis că acolo-i Locu Dracului (De la Gheorghe Motica, Cicârlău, 1987).

Ce videre

Bărbatu lu Măriuca era pândar la vie. Noaptea o văzut lumină în casă și s-o întrebă:

- Oare de ce-i lumina aprinsă așe de târziu?

S-o îndreptat spre casă și s-o uităt într-un gemuleț în casă și-o zis:

Ce videre,

Ce videre,

Cânele de Lucă

Cu cățaua de Măriucă! (De la Vasile Chiș).

Baba Griga

Legende de locuri

Numele locului Baba Griga vine de la un vânător care, mergând la vânăt prin aceste locuri, a tras într-un mistreț și nereușind să-l omoare a fost el cel omorât. De atunci locul îi poartă numele. (De la Gavril Bledea, 45 ani, 1983, Cicârlău).

Curătura Vilii Diurchii

Se spune că demult, demult, au trăit și urieși. Un urieș ținea mult la oameni și i-a ajutat la arat. Celalți urieși, pizmuindu-l, l-au urmărit și l-au omorât într-o curătură. Oamenii, întristați și supărați, l-au îngropat chiar acolo unde murise. Iar locul s-a numit de atunci Curătura Vilii Diurchii (De la Ioan Dărăbuș, 62 ani, 1987, Cicârlău).

Moara Firizanului

Pe vremuri, pe culmea Firizanului, era o moară de vînt, la care măcinau oamenii ce locuiau în curăturile și poienile din apropiere.

Într-o seară a venit la moară un om pe care-l chema Buha Ursului. El a adus pe măgăruș un săculeț de mălai. Moara stătea că nu bătea vînt.

**L-o spurcat
Ca pe dracu.**

3118

Fetele, până ce-s fete
Beu la crâsmă până-s bete
Ş-apoi zic că-s deochete.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3119

- Ce pui, lele, -n a tău păr?
- Floricea de călăpăr!
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3120

Așe zic oamenii-n sat
Că io-oi fi talpă de iad.
Io talpă de ce să fiu -
N-am omorât om de viu,
Am iubit ce mi-o plăcut,
Alte reale n-am făcut.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3121

Maică, maică, tu măicuță,
Vinde-mi vaca, ia-mi buicuță,
Nici lapte de n-oi mâncă
Numa buică de-oi purta,
Nici lapte de n-oi mai bă,
Numa buică de-oi avé.
De la Vasile Achim, 23 ani, Coaș, 1925

3122

U-iu-iu, găină goală,
Bună-ai fi la lelea-n oală,

Să te fiarbă, să te frigă
Și-apoi să te dea la Grigă.
De la Vasile Ivan a lui Ion, 25 ani,
Coaș, 1925

3123

Unde văd ciuru pe poale
Buiguiesc ca de lingoare,
Unde văd cipca mai rară
Duce-m-aș din lume-afară.
De la Vasile Ivan a lui Ion, 25 ani,
Coaș, 1925

3124

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă, Doamne, botă-n tufă
Să mă facă mândra furcă,
Să mă țină subsuoară,
Să mă ducă-n șezătoare.

De la Vasile Ivan a lui Ion, 25 ani,
Coaș, 1925

3125

Maică, inima mă doare
Să mă duc în șezătoare
Că merge și mândra mea
Să văd cu cine-a ședea:
De-a ședea c-un om de treabă
De tri ori mi-a fi mai dragă
Și de-a sta c-un om de câne
Ieie-și gându de la mine.
De la Vasile Ivan a lui Ion, 25 ani,
Coaș, 1925

3126

Asta-i fata omului,
Norocu feciorului.
Norocu-i bugăt de rău:
Dacă fata-i somnoroasă
Și fecioru-i rău de coasă.
De la Vasile Ivan a lui Ion, 25 ani,
Coaș, 1925

3127

Și mai demult erau fete,
Da' nu se țineau mărețe
Ca amu, niște smulguri
Pe din sus de holbături.
De la Vasile Ivan a lui Ion, 25 ani,
Coaș, 1925

3128

Tăt acele mi-o fost dragi
Care-o fost cu poale largi
Și-acele mi-o fost urâte
Care-o fost cu poale strâmte.
De la Vasile Ivan a lui Ion, 25 ani,
Coaș, 1925

El și-o legat măgărușul de aripa morii și s-a dus să-și toarne mălaiul în coș. Apoi a stat înăuntru să se încălzească, așteptând vântul de seară. Între timp s-a pornit vântul și măgarul a fost ridicat sus și zdrobit de aripile morii. Când a ieșit stăpânul afară, a văzut ce s-a întâmplat și și-a plâns măgărușul (De la Ioan Dărăbuș, 62 ani, Cicârlău).

Crucea lui Frendeș

Se spune că a fost un pădurar pe nume Frendeș. Pe dealul Piscuiatu era un păr, dar în fiecare an perele dispăreau. Într-o noapte, pădurarul a stat la pândă. La o vreme a venit o ursoaică cu puiul ei și a început să scuture părul. Puiul strângea perele, dar apoi le împrăștia. Ursoaica, să-l pedepsească, a vrut să-l prindă, dar puiul a sărit în tufa unde se afla pădurarul. Acesta, speriat, a tras în ursoaică și aceasta s-a prăbușit. Puiul, care era destul de mare, văzând-o moartă, s-a răzbunat și el pe pădurar. În locul unde a murit pădurarul a fost ridicată o cruce de piatră, iar locul acela se numește de atunci Crucea lui Frendeș. Astăzi crucea nu se mai păstrează, numai denumirea (De la Gheorghe Zete, 45 ani, 1983, Cicârlău).

Prunii Mnistrenilor

O fost o poiană cu pruni mulți, aparținând lui Nedela Flore a Ghiurchii. În toți anii prunele erau furate. Într-o zi s-o dus să le păzească. O văzut că vin mai mulți oameni din Nistru, cu coșuri și coșerci, să le culeagă, zicând că-s ale lor. Omul a încercat să-i opreasca dând cu bota pe ei. Aceștia, fiind mai mulți, l-o prinse și i-o băgat cu forță pe gură prune cu sămburi cu tot până o leșinat. Abia în ziua următoare o fost găsit de oamenii din sat care o mers să-l caute. De atunci locul se numește Prunii Mnistrenilor (De la Iuliana Muntean, 72 ani, 1983, Cicârlău).

Groapa Spânzuraților

Pe Cicârlăuț este un loc căruia, din vremurile de demult, i se spune Groapa Spânzuraților. În acel loc au fost ridicate acastauăle unde erau spânzurați cei care se revoltau împotriva autorităților de ocupație străină. Locul se află la vreo 300 metri de drumul Cicârlăuțului, sus, pe deal (De la Maria Berbinschi, 62 ani, 1987, Cicârlău).

Dealu Citerii

Se zice că, pe vremuri, când umblau strigoii, aceștia făceau fel de fel de lucruri năstrușnice. Ei umblau numai noaptea, după miezul nopții până la primul cântat al cocoșilor.

Într-o noapte, ce s-au gândit ei să facă? Ce-ar fi să astupe albia Someșului, care se îndrepta mereu spre deal, către Gura Văii Mari! Așa s-au adunat ei mai mulți, în apropiere de vâlceaua Cicherii. Acolo se află o movilă, pe un deal, numită Cicherea sau Chicera. Strigoii s-au opintit din greu și au smuls Cichera din deal, ducând-o pe sus spre Someș, pe cursul văii Cicârlăuțului. Dar n-au reușit să ajungă cu ea până la Someș, i-o prinse primul cântat al cocoșilor și-o trebuit să plece în locurile lor de după munte.

Movila Cichera, căruia i se spune și Dealul Citerii, o rămas acolo, între Valea Cicârlăuțului și Valea Cicârlăuțului (De la Ana Mic, 68 ani, 1980, Merișor).